

Mijn geloof als bijbelwetenschapper?

Een broos en eerlijk antwoord

Luc Devisscher in gesprek met Bénédicte Lemmelijn

Waarom heb je dit boek geschreven?

Wie de titel van mijn boekje aandachtig leest, bemerkt er een vraagteken in. Welnu, de hoofdtitel is het herhalen van een vraag die mij heel vaak gesteld wordt: 'Hoe en wat gelooft u eigenlijk nog, als Bijbelwetenschapper?' Het is een vraag die ik hoor na lezingen en colleges of na gesprekken met mensen in mijn kennissenkring. Het lijkt voor vele mensen moeilijk te rijmen dat een kritische benadering van de Bijbelse teksten kan samengaan met intrinsiek gelovig zijn. Voor vele mensen kan het maar één van de twee zijn: ofwel kritisch zijn en dus niet meer 'geloven', ofwel geloven en dan maar alles 'aannemen'... Aantonen dat beide aspecten wel degelijk samengaan, lukt niet in drie woorden of in de vijf minuten die nog resten aan het einde van een lezing. Daarom had ik het plan opgevat om er een keer rustig een boekje aan te wijden. En hier is het dus: een broos en eerlijk antwoord op die vraag.

Ik hoop van harte dat het kan aantonen dat ik inderdaad kritisch Bijbelwetenschapper ben, maar even sterk intrinsiek gelovig. En dat het in 'gelovig zijn' niet gaat om het schizofreen omdraaien van een knopje in onze hersenen, die overal en in al de domeinen van ons leven

kritisch zouden mogen zijn, maar niet als het over geloven gaat ... Dat dit antwoord geen absoluut 'weten' is, maar een behoedzaam aanvoelen, doordenken en beleven, én dat het daardoor inderdaad broos en kwetsbaar is, spreekt vanzelf. Maar dit besef heeft de authenticiteit ervan nergens ingeperkt. Ik heb geschreven wat ik denk.

Fundamentalisme is geen goede leeswijze, stelt u. Maar doet de Bijbel dat hier en daar zelf niet?

Het boekje gaat inderdaad in het eerste inleidende deel in op de verschillende manieren waarop de Bijbel gelezen wordt, en schetst daarbij enerzijds 'krampachtige' pogingen om de Bijbeltekst over-eind te houden en anderzijds de kritische benadering die de Bijbel benadrukt als literatuur die het verhaal ten leven vertelt van mensen in relatie met hun God. Fundamentalisme is één van de 'krampachtige' pogingen, die in de bestaansonzekerheid probeert om opnieuw eenduidigheid en zekerheid te construeren. Het feit dat daartoe de tekst niet alleen letterlijk maar ook selectief gelezen wordt in de te verdedigen waan dat de Bijbel altijd per se gelijk heeft en dat hij als het ware het receptenboek wordt voor problemen vandaag, ontdoet de Bijbel van zijn eigenlijke karakter: een gegroeid

gelovig getuigenis van zoekende mensen in relatie met wat en wie hen draagt en overstijgt.

De Bijbel zelf getuigt niet van een dergelijke omgang met teksten: heel wat van de Bijbelse boeken vertonen heel duidelijk de sporen van mensen die met die teksten aan het werk, meer nog, aan het leven gegaan zijn: ik verwijs slechts kort naar bijvoorbeeld de verschillende redactielagen in diverse boeken, die laten zien hoe verschillende tijdsperiodes elk hun eigen stempel gedrukt hebben op de boodschap die aangereikt werd en hoe mensen in die verschillende

contexten anders omgegaan zijn met de tekst. Een versteende, statische en onaantastbare 'heilige' tekst is ver te zoeken in die context.

Hoe kan de Bijbel als een boek van 2000 jaar geleden toch nog een 'tekst voor de mens' van vandaag zijn?

Dat kan alleen als we hem lezen als mensen van vandaag met begrip voor de positie van de mensen van toen, maar ook in het onderkennen van dezelfde fundamenteel menselijke vragen en dezelfde zoektocht naar de verwezenlijking van een zinvol leven. Of zoals ik het elders uitdrukte, als getuigenis 'van mensen over een God die niemand vatten kan'. In mijn boekje verwoord ik het als volgt: 'Wat wij vandaag 'Heilige Schrift' noemen, is inderdaad ook het resultaat van het nadenken van mensen in de heel concrete, hen omringende politieke, sociale en culturele

wereld. Het is een verzameling teksten, van verschillende tijden, van verschillende auteurs, van redacteurs en schrijvers die de hen inspirerende teksten doorgegeven en voortdurend aangepast hebben aan hun eigen tijd, tot stilaan de nood zich opdrong om vast te leggen welke teksten wel en welke niet tot 'canon' zouden worden. Pas dan is de dynamische verzameling van zich ontwikkelende teksten in veelvoud en veelvormigheid, stilaan en over een lange periode, het vastgelegd geheel van 'Bijbel' geworden. En veel later nog zouden die inspirerende teksten, voor eenieders welzijn bedoeld, als 'absolute waarheden' af en toe tiranniek misbruikt worden. Hierbij zijn voorbeelden, ook in onze huidige context, wellicht overbodig. Evenwel zouden we hier Jezus' woorden kunnen parafaseren: niet de mens is gemaakt voor de tekst, maar wel de tekst voor, en zelfs door de mens ... Om nog 'tekst voor de mens' vandaag te kunnen zijn, is

het echter noodzakelijk eerst goed te vatten wat die Bijbel wel en niet was, en is of kan zijn.'

Precies daarom heb ik in het eerste deel van dit boekje eerst geschetst waar we vandaag staan als we het hebben over zowel de oorsprong als de actuele omgang met de Bijbel. Daarna heb ik dan, aan de hand van een aantal concrete Bijbelteksten, aangetoond op welke manier deze oude reflecties getracht hebben mensen in hun mens-zijn de weg te wijzen.

En hoe beïnvloedt dit alles dan uw persoonlijk geloof?

Het eerste deel staat er als achtergrond om in het tweede deel van mijn boekje in te gaan op de wijze waarop dit verstaan van de Bijbel mijn persoonlijk geloven vorm gegeven heeft. Als de Bijbel me geleerd heeft dat het fundamenteel gaat over mensen in relatie tot het transcendente, dat het nooit gaat om een abstracte definitie

van God maar steeds over de gelovig geïnterpreteerde werkelijkheid van God in relatie tot de mens, dan heeft hij me ook geleerd om onderscheid te maken tussen wat inkleding en vermoedende verwoording is enerzijds en wat essentie is anderzijds. Heel fundamenteel gaat het daarbij om een beweging van, wat ik noem, 'niet-kritisch weten' naar 'kritisch niet-weten'. In het boek formuleer ik het zo: 'Waar ik vandaag sta in mijn geloof is fundamenteel het resultaat van de wezenlijke synergie van mijn persoonlijk leven en mijn theologisch nadenken. Misschien is dat wel de belangrijkste wijziging in mijn gelovig zijn en de kern op het antwoord op de uitgangsvraag van dit boek: hoe en wat gelooft u nog als Bijbelwetenschapper? Wel, in kwantitatief opsommende gegevens is het zeker veel minder. In termen van essentie, van intuïtie

in diepgang en qua onderscheid in wat van fundamenteel belang is en wat niet, is het véél meer.'

Die essentie probeer ik samen te vatten in de titel van het tweede deel: 'omhoogreikend vrucht dragen'. Concreet en dienstbaar leven, eerst en vooral in en door het leven van elke dag, maar in het vertrouwensvolle besef geborgen en geliefd te zijn, gedragen door een God die ons overstijgt, die wezenlijk groter is, groter dan ons denken en groter dan ons hart. Vanuit diepe 'tegenwoordigheid' bij mezelf en voor God, die ook transformeert in tegenwoordigheid van God, tracht ik te komen tot een leven in vertrouwen, in overgave, tot een leven waarin duidelijk wordt wat te doen staat, wat er echt telt, wat er te hopen valt en waarin geproefd wordt waar kracht te halen is.

Of om te besluiten met een andere passage: 'Als we stellen dat God groter is, groter dan wij kunnen denken, voelen of weten, vergt de keuze voor geloof in de eerste plaats een heel diep vertrouwen. Misschien zegt het woord 'overgave' nog meer waar het om gaat. Loslaten waar we als mensen 'greep' op willen hebben, om in fundamentele overgave te vertrouwen op een liefde die niet denkbaar is, op een werkelijkheidsgrond die ons goed gezind is, op een kracht ten goede die uiteindelijk alle leven draagt.'

Meer informatie over het boek van Bénédicte Lemmelijn vindt u op pagina 25 in dit nummer.

AANKONDIGING

De apostelen Jakobus en Johannes

De apostelbroers Jakobus en Johannes worden geroepen aan het meer van Galilea. Het zijn vissers. Ze worden ook de 'donderzonen' genoemd. Wie waren ze en waarom gingen ze Jezus achterna? We lezen hun verhaal er op na in Bijbelse (de vier Evangelies en de Handelingen) en niet-Bijbelse bronnen (de zogenaamde 'apocriefen'). We kijken ook hoe ze afgebeeld worden in de kunst. Welke spiegel houden zij voor aan teamspelers en zinzoekers vandaag?

Dinsdagen 24 en 31 januari en 14 en 21 februari 2017 (13.45 tot 16.15 uur)

Wegens restauratiewerken zullen deze Bijbelnamiddagen niet doorgaan in de Sint-Bernardusabdij van Bornem, maar wel in het parochiecentrum Gildenhuis, Kardinaal Cardijnplein 8 in Bornem.

In samenwerking met pastorale zone Bornem en Sint-Amands
Begeleider: Luc Devisscher

Inschrijvingsinformatie: www.ccv.be/vlaams-brabant

Aartsbisschop ontmoet gepensioneerden

Naar goede gewoonte ontvangt de aartsbisschop om de paar jaar de jonggepensioneerden van het aartsbisdom. Op dinsdag 8 november gingen zeven priesters en een diaken op de uitnodiging in en kwamen naar Mechelen. In de bisschopszaal werden zij door ontvangen door monseigneur De Kesel.

Allen kregen de gelegenheid om zich 'kort' voor te stellen. Maar gepensioneerd of niet, iedereen vertelde nog met veel vuur over zijn jaren en dus duurde de kennismakingsronde langer dan verwacht.

Vervolgens onderhield de aartsbisschop de groep met een paar persoonlijke overwegingen bij het gepensioneerd-zijn. Vooreerst: leef nu, sta niet te lang stil bij wat geweest is of wat nog komen moet. Wees ook dankbaar om wat geweest is en durf het loslaten, hoe moeilijk dat soms is. En probeer op veel vlakken een gunstige tijd te beleven: menselijk, omdat je meer tijd kan besteden aan vrienden en lectuur; spiritueel, door meer tijd te nemen voor gebed en meditatie; pastoraal, door nog een lichte taak te vervullen zonder eindverantwoordelijkheid. Probeer er gewoon te zijn, zodat het christendom zichtbaar blijft in onze gesecculariseerde maatschappij.

Het namiddaggebed werd gebeden in de kapel van het aartsbisschoppelijk paleis, waarna allen werden vergast op taart en koffie.

Koen Jacobs

(van links naar rechts) Luc Roussel, Etienne Van Billoen (vicaris-generaal), Jozef De Ridder, monseigneur De Kesel, Paul De Clerck, Emmanuel Crahay, René Gijbels, Guy Goris, Willy De Vadder en Camiel Stallaert

Als eens aan gedacht? Vrijwilliger in een boekhandel

Liturgisch Centrum De Peerle is gelegen in hartje Mechelen in het Diocesaan Pastoraal Centrum. Naast boeken rond geloof en zingeving voor kinderen en volwassenen, hebben we ook cd's, dvd's, wenskaarten, beeldjes, kaarsen en geschenkartikelen diverse gelegenheden.

De winkel wordt al decennia opengehouden door vrijwilligers en ondersteund door zuster Lieve Dirken die voor deze taak is vrijgesteld. Vrijwilligers zijn een meerwaarde voor de organisatie van de winkel én voor de bediening van klanten. Vooral dit laatste is belangrijk: vrijwilligers hebben tijd, ruimte en aandacht om te luisteren en mee te zoeken naar juist de gepaste kaart voor een bijzonder iemand.

Vrijwilligster Marjan: 'Het contact met de klanten is deugdzaam. Soms heb ik de indruk dat er zijn die langs komen om hun hart eens te luchten. Fijn dat daar ook ruimte voor is. De meer gespecialiseerde vragen kunnen wel eens lastig zijn, maar de ondersteuning is goed en de klanten zijn niet lastig. De sfeer is niet zoals in andere zaken: niet commercieel maar luisterend en helpend waar we kunnen met ruimte voor menselijk contact. Mijn ruime omgeving heeft het ondertussen al wel door, ik sta achter de Peerle!'

Als vrijwilliger ben je één dag per week aanwezig en zorg je op de eerste plaats voor de bediening van de klanten. Daarnaast zijn er een aantal kleine taken, afhankelijk van je mogelijkheden. We vragen dat je een zekere vertrouwdheid hebt met Word en internet. Verder heb je interesse voor het aanbod van de winkel en ga je graag met mensen om.

Interesse? Ga dan zeker eens kijken in de winkel of in de webwinkel www.depeerle.be. Spreekt het je aan? Stuur een mailtje naar zuster Lieve: depeerle@telenet.be.

Liturgisch Centrum De Peerle, Varkensstraat 6, 2800 Mechelen. 015 29 84 62.

Openingsuren: maandag tot vrijdag: 10 tot 12 uur en 13 tot 17 uur, zaterdag: 10 tot 12 uur.